C/2025/652

10.2.2025.

PADOMES IETEIKUMS,

(2025. gada 21. janvāris),

ar ko apstiprina Latvijas vidēja termiņa fiskāli strukturālo plānu

(C/2025/652)

EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 121. pantu,

ņemot vērā Regulu (ES) 2024/1263 un jo īpaši tās 17. pantu,

ņemot vērā Komisijas ieteikumu,

tā kā:

VISPĀRĪGI APSVĒRUMI

(1) Reformētā ES ekonomikas pārvaldības sistēma stājās spēkā 2024. gada 30. aprīlī. Reformētās ES ekonomikas pārvaldības sistēmas pamatelementi ir Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2024/1263 par ekonomikas politikas efektīvu koordināciju un budžeta daudzpusēju uzraudzību ([1]) kopā ar grozīto Regulu (EK) Nr. 1467/97 par pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras īstenošanu ([2]) un grozīto Padomes Direktīvu 2011/85/ES par dalībvalstu budžeta struktūrām ([3]). Sistēmas mērķis ir veicināt stabilas un ilgtspējīgas publiskās finanses un ilgtspējīgu un iekļaujošu izaugsmi un noturību, izmantojot reformas un investīcijas, un novērst pārmērīgu valdības budžeta deficītu. Tā arī veicina valstu atbildību, un tajā ir likts lielāks uzsvars uz vidēju termiņu apvienojumā ar noteikumu efektīvāku un konsekventāku izpildi.

(2) Jaunās ekonomikas pārvaldības sistēmas centrā ir valsts vidēja termiņa fiskāli strukturālie plāni, kurus dalībvalstis iesniedz Padomei un Komisijai. Šiem plāniem būtu jāpalīdz sasniegt divus mērķus: i) nodrošināt cita starpā, ka līdz korekcijas perioda beigām vispārējās valdības parāds ticami samazinās vai saglabājas piesardzīgos līmeņos un ka valdības budžeta deficīts vidējā termiņā tiek samazināts un saglabāts zem atsauces vērtības, kas ir 3 % no IKP, un ii) nodrošināt reformu un investīciju īstenošanu, reaģējot uz galvenajām problēmām, kas apzinātas Eiropas pusgadā, un pievērsties ES kopīgajām prioritātēm. Tādēļ katrā plānā ir jāiekļauj vidēja termiņa saistības attiecībā uz neto izdevumu ([4]) virzību, kas faktiski paredz budžeta ierobežojumu uz plāna darbības laiku, kas aptver četru vai piecu gadu laikposmu (atkarībā no dalībvalsts likumdošanas cikla parastā ilguma). Turklāt plānā ir jāpaskaidro, kā dalībvalsts nodrošinās reformu un investīciju īstenošanu, reaģējot uz galvenajām problēmām, kas apzinātas Eiropas pusgadā, jo īpaši konkrētām valstīm adresētajos ieteikumos (tai skaitā attiecīgā gadījumā tajos, kuri attiecas uz makroekonomiskas nelīdzsvarotības novēršanas procedūru (MNNP)), un kā dalībvalsts pievērsīsies Savienības kopīgajām prioritātēm. Fiskālās korekcijas periods aptver četru gadu laikposmu, un to var pagarināt ne vairāk kā par trīs gadiem, ja dalībvalsts apņemas īstenot attiecīgu reformu un investīciju kopumu, kas atbilst Regulā (ES) 2024/1263 noteiktajiem kritērijiem.

(3) Pēc tam, kad plāns ir iesniegts, Komisija novērtē, vai tas atbilst Regulas (ES) 2024/1263 prasībām.

(4) Pēc Komisijas ieteikuma Padome pieņem ieteikumu, lai noteiktu attiecīgās dalībvalsts neto izdevumu virzību, un attiecīgā gadījumā apstiprina reformu un investīciju saistību kopumu, kas ir pamatā korekcijas perioda pagarināšanai.

([1]) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2024/1263 (2024. gada 29. aprīlis) par ekonomikas politikas efektīvu koordināciju un budžeta daudzpusēju uzraudzību un ar ko atceļ Padomes Regulu (EK) Nr. 1466/97 (OV L, 2024/1263, 30.4.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj).

([2]) Padomes Regula (ES) 2024/1264 (2024. gada 29. aprīlis), ar ko groza Regulu (EK) Nr. 1467/97 par to, kā paātrināt un precizēt pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras īstenošanu (OV L, 2024/1264, 30.4.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1264/oj).

([3]) Padomes Direktīva (ES) 2024/1265 (2024. gada 29. aprīlis), ar ko groza Direktīvu 2011/85/ES par prasībām dalībvalstu budžeta struktūrām (OV L, 2024/1265, 30.4.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1265/oj).

([4]) Neto izdevumi atbilstoši Regulas (ES) 2024/1263 2. pantā sniegtajai definīcijai ir visi valdības izdevumi, atskaitot i) procentu izdevumus, ii) diskrecionāros ieņēmumu pasākumus, iii) izdevumus par Savienības programmām, ko pilnībā sedz Savienības fondu ieņēmumi, iv) valstu izdevumus par Savienības finansēto programmu līdzfinansēšanu, v) bezdarbnieka pabalstu izdevumu cikliskos elementus un vi) vienreizējos un citus pagaidu pasākumus.

APSVĒRUMI PAR LATVIJAS VIDĒJA TERMIŅA FISKĀLI STRUKTURĀLO PLĀNU

(5) Latvija pirmo valsts vidēja termiņa fiskāli strukturālo plānu Padomei un Komisijai iesniedza 2024. gada 15. oktobrī. Tas tika iesniegts pēc tam, kad tika pagarināts Regulas (ES) 2024/1263 36. pantā noteiktais termiņš, kam Komisija bija piekritusi, ņemot vērā Latvijas norādītos iemeslus.

Process pirms plāna iesniegšanas

(6) Pirms plāna iesniegšanas Latvija pieprasīja tehnisko informāciju ([5]), kuru Komisija sniedza 2024. gada 21. jūnijā un publicēja 2024. gada 15. oktobrī ([6]). Tehniskajā informācijā ir norādīts strukturālās primārās bilances līmenis 2028. gadā, kas ir nepieciešams, lai nodrošinātu, ka vispārējās valdības budžeta deficīts vidējā termiņā tiek saglabāts zem 3 % no IKP un vispārējās valdības parāds vidējā termiņā saglabājas zem 60 % no IKP, pat ja pēc četru gadu korekcijas perioda beigām netiek veikti turpmāki budžeta pasākumi. Vidējs termiņš tiek definēts kā desmit gadu laikposms, kas seko korekcijas perioda beigām. Tehniskā informācija tika sagatavota un nosūtīta dalībvalstīm saskaņā ar diviem scenārijiem: scenāriju, kas nodrošina atbilstību deficīta noturības nosacījumam ([7]) atbilstoši Regulas (ES) 2024/126 9. panta 3. punktam, un scenāriju bez šā nosacījuma.

Tehniskajā informācijā par Latviju ir noteikts – lai četru gadu korekcijas perioda laikā nodrošinātu atbilstību piemērojamajiem fiskālajiem noteikumiem un pamatojoties uz Komisijas pieņēmumiem, kas ir 2024. gada jūnijā nosūtīto iepriekšējo norādījumu pamatā, strukturālajai primārajai bilancei korekcijas perioda beigās (2028. gadā) vajadzētu būt vismaz - 1,3 % apmērā no IKP (scenārijā bez deficīta noturības nosacījuma), kā norādīts turpmākajā tabulā. Informācijai – ņemot vērā arī deficīta noturības nosacījumu, strukturālajai primārajai bilancei korekcijas perioda beigās (2028. gadā) vajadzētu būt vismaz - 0,1 % apmērā no IKP. Tomēr deficīta noturības nosacījums nav prasība Latvijai, kura ir tiesīga saņemt tehnisko informāciju.

1. tabula. Tehniskā informācija, ko Komisija sniedza Latvijai

Korekcijas perioda pēdējais gads	2028
Strukturālās primārās bilances minimālā vērtība (% no IKP) scenārijā bez deficīta noturības nosacījuma	- 1,3
Tikai informācijai: strukturālās primārās bilances minimālā vērtība (% no IKP) scenārijā ar deficīta noturības nosacījumu	- 0,1

Avots: Komisijas aprēķini

(7) Atbilstoši Regulas (ES) 2024/1263 12. pantam Latvija un Komisija 2024. gada septembrī iesaistījās tehniskā dialogā. Dialoga galvenās tēmas bija Latvijas paredzētā neto izdevumu virzība un tās pamatā esošie pieņēmumi (jo īpaši potenciālā izlaide un procentu likmes), kā arī reformas un investīcijas, ko paredzēts īstenot, lai reaģētu uz galvenajām problēmām, kas apzinātas Eiropas pusgadā, un pievērstos Savienības kopīgajām prioritātēm taisnīgas zaļās un digitālās pārkārtošanās, sociālās un ekonomiskās noturības, enerģētiskās drošības un aizsardzības spēju palielināšanas jomā.

(8) 2024. gada septembrī atbilstoši Regulas (ES) 2024/1263 11. panta 3. punktam un 36. panta 1. punkta c) apakšpunktam, saskaņā ar Latvijas plānā sniegto informāciju Latvija ziņoja, ka ir iesaistījusies apspriešanās procesā ar sociālajiem partneriem un citām attiecīgajām ieinteresētajām personām, tostarp Latvijas Darba devēju konfederāciju, Latvijas Brīvo arodbiedrību savienību un Latvijas Pašvaldību savienību. Saskaņā ar Latvijas plānā sniegto informāciju sanāksmē galvenā uzmanība tika pievērsta tam, kā Latvija plāno īstenot konkrētai valstij adresētos ieteikumus (KVAI) un ES kopīgās prioritātes, īpašu uzmanību pievēršot nodokļu politikai, izglītībai un veselības aprūpei.

([5]) Dalībvalstīm un Ekonomikas un finanšu komitejai nosūtītie iepriekšējie norādījumi ietver tehnisko informāciju i) ar korekcijas perioda pagarinājumu un bez tā (attiecīgi par 4 un 7 gadiem) un ii) ar deficīta noturības nosacījumu un bez tā. Tie ietver arī galvenos sākotnējos nosacījumus un Komisijas vidēja termiņa valdības parāda prognozēšanas sistēmas pamatā esošos pieņēmumus. Atsauces trajektorija tika aprēķināta, pamatojoties uz metodiku, kas aprakstīta Komisijas *2023. gada parāda ilgtspējas pārskatā* (https://economy-finance.ec.europa.eu/publications/debt-sustainability-monitor-2023_en). Tās pamatā ir Eiropas Komisijas 2024. gada pavasara prognoze un tās vidēja termiņa pagarinājums līdz 2033. gadam, un ilgtermiņa IKP pieaugums un novecošanas izmaksas atbilst Eiropas Komisijas un Padomes kopīgajam *2024. gada ziņojumam par novecošanu* (https://economy-finance.ec.europa.eu/publications/2024-ageing-report-economic-and-budgetary-projections-eu-member-states-2022-2070_en).

([6]) https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-and-fiscal-governance/national-medium-term-fiscal-structural-plans_en#latvia

([7]) Regulas (ES) 2024/1263 8. pantā noteiktais deficīta noturības nosacījums ir šāds: strukturālās primārās bilances ikgadējais uzlabojums ir 0,4 procentpunkti no IKP (vai 0,25 procentpunkti no IKP, ja korekcijas periods tiek pagarināts), līdz strukturālais deficīts ir mazāks par 1,5 % no IKP.

(9) Fiskālās disciplīnas padome (Latvijas neatkarīgā fiskālā iestāde) 2024. gada jūnijā apstiprināja makroekonomikas prognozi, kas ir pamatā vidēja termiņa budžeta ietvaram 2024.–2028. gadam, atzīstot, ka Finanšu ministrijas iesniegtā makroekonomikas prognoze kopumā ir piesardzīga un atspoguļo faktiskās norises ekonomikā. Oktobrī Fiskālās disciplīnas padome sniedza atzinumu par vidēja termiņa budžeta ietvaru 2025.–2028. gadam, 2025. gada budžetu un vidēja termiņa fiskāli strukturālo plānu. Tā secināja, ka – lai gan 2024. gada fiskālajām prognozēm un 2025. gada budžeta sagatavošanai tika izmantoti jaunākie valsts fiskālie dati, šā gada jūnijā apstiprinātā makroekonomikas prognoze netika pārskatīta, un tāpēc netika ņemts vērā atsauces vērtības pārskatīšanas rezultāts un jaunākās tendences ekonomikā. Vienlaikus Fiskālās disciplīnas padome atzina, ka vidēja termiņa fiskāli strukturālā plāna fiskālā trajektorija atbilst Regulas 2024/1263 nosacījumiem (Komisijas tehniskā informācija).

Citi saistīti procesi

(10) Latvija 15. oktobrī iesniedza savu 2025. gada budžeta plāna projektu. Komisija atzinumu par šo budžeta plāna projektu pieņēma 2024. gada 26. novembrī ([8]).

(11) Padome 2024. gada 21. oktobrī adresēja Latvijai vairākus KVAI Eiropas pusgada kontekstā ([9]).

PLĀNA KOPSAVILKUMS UN KOMISIJAS NOVĒRTĒJUMS

(12) Turpmāk ir sniegts plāna novērtējums, ko Komisija veica saskaņā ar Regulas (ES) 2024/1263 16. pantu.

Konteksts: makroekonomiskā un fiskālā situācija un perspektīvas

(13) Ekonomiskā aktivitāte Latvijā 2023. gadā pieauga par 1,7 %, ko veicināja investīcijas un publiskie izdevumi. Saskaņā ar Eiropas Komisijas 2024. gada rudens prognozi 2024. gadā ir paredzama ekonomikas stagnācija vāja privātā patēriņa un investīciju dēļ, kaut arī valsts patēriņš būs liels. Tiek prognozēts, ka 2025. gadā reālais IKP palielināsies par 1 % un 2026. gadā par 2,1 %, jo paredzams, ka privātais patēriņš un investīcijas atgūsies. Sagaidāms, ka 2026. gadā pieaugs arī eksports. Sagaidāms, ka pēc 2024. gadā piedzīvotā krituma Latvijas potenciālā IKP pieaugums prognozes periodā (proti, 2024.–2026. gadā) pieaugs un 2026. gadā sasniegs 1,5 %. Bezdarba līmenis 2023. gadā bija 6,6 %, un Komisija prognozē, ka 2024. gadā tas būs 6,7 %, 2025. gadā 6,7 % un 2026. gadā 6,5 %. Paredzams, ka inflācija (IKP deflators), kas 2023. gadā bija 9,1 %, 2024. gadā būs samazinājusies līdz 1,2 % un sasniegs 2,2 % 2025. gadā un 2,2 % 2026. gadā.

(14) Kas attiecas uz fiskālajām norisēm, Latvijas vispārējās valdības budžeta deficīts 2023. gadā bija 2,4 % no IKP. Saskaņā ar Eiropas Komisijas 2024. gada rudens prognozi paredzams, ka 2024. gadā tas sasniegs 2,8 % no IKP un 2025. gadā pieaugs līdz 3,2 % no IKP un, ja politika nemainīsies, 2026. gadā saglabāsies 3,2 % apmērā. Eiropas Komisijas 2024. gada rudens prognozē ir ņemts vērā Latvijas 2025. gada budžeta projekts, kuru valdība oktobrī ierosināja valsts parlamentam. Vispārējās valdības parāds 2023. gada beigās bija 45,0 % no IKP. Saskaņā ar Eiropas Komisijas 2024. gada rudens prognozi paredzams, ka parāda attiecība 2024. gada beigās būs pieaugusi līdz 48,1 % no IKP. Tiek prognozēts, ka 2025. gada beigās tā turpinās pieaugt līdz 50,3 % no IKP un 2026. gada beigās – līdz 51,6 %. Komisijas fiskālajā prognozē netiek ņemtas vērā vidēja termiņa plānos norādītās politikas saistības, kamēr tās nav papildinātas ar ticami paziņotiem un pietiekami precīzi formulētiem konkrētiem politikas pasākumiem.

Plānā norādītā neto izdevumu virzība un galvenie makroekonomiskie pieņēmumi

(15) Latvijas vidēja termiņa fiskāli strukturālais plāns aptver laikposmu no 2025. līdz 2028. gadam, un tajā ir paredzēta fiskālā korekcija četru gadu periodā.

(16) Plānā ir ietverta visa informācija, kas jāsniedz saskaņā ar Regulas (ES) 2024/1263 13. pantu. Pretēji Norādījumiem dalībvalstīm par informācijas prasībām vidēja termiņa fiskāli strukturālajiem plāniem un gada progresa ziņojumiem, kas 2024. gada 21. jūnijā tika publicēti *Oficiālajā Vēstnesī*, plānā nav iekļauta 7.c un 7.d tabula. Tomēr šīs tabulas nav būtiskas Latvijas plāna novērtēšanai.

(17) Latvija savā plānā apņemas panākt 2. tabulā sniegto neto izdevumu virzību, kas 2025.–2028. gada periodā atbilst neto izdevumu vidējam pieaugumam 4,1 % apmērā. Tehniskā informācija (lineāras korekcijas scenārijā) atbilst 2025.–2028. gada korekcijas perioda neto izdevumu vidējam pieaugumam 3,7 % apmērā. Tiek lēsts, ka plānā norādītās neto izdevumu virzības rezultātā strukturālā primārā bilance korekcijas perioda beigās (2028. gadā) būs - 1,3 % no IKP. Šis rādītājs ir vienāds ar Komisijas 2024. gada 21. jūnija tehniskajā informācijā sniegto strukturālās

([8]) Komisijas 2024. gada 21. oktobra atzinums par Latvijas budžeta plāna projektu, 26.11.2024., C(2024)9060 final.
([9]) Padomes Ieteikums (2024. gada 21. oktobris) par Latvijas ekonomikas, budžeta, nodarbinātības un strukturālo politiku.

primārās bilances minimālo līmeni 2028. gadam, t. i., - 1,3 % no IKP ([10]). Plānā ir pieņemts, ka potenciālā IKP pieaugums 2025. gadā samazināsies līdz 2,1 % (no 2,2 % 2024. gadā), bet 2028. gadā samazināsies līdz 0,9 %. Turklāt plānā paredzēts, ka korekcijas periodā (2025.–2028. gads) IKP deflators saglabāsies stabils 2,5 % apmērā.

2. tabula. Latvijas plānā norādītā neto izdevumu virzība un galvenie pieņēmumi

	2024	2025	2026	2027	2028	Vidējais rādītājs 2025.–2028. gada plāna darbības laikā
Neto izdevumu pieaugums (gadā, %)	9,1	5,9	3,6	3,4	3,3	4,1
Neto izdevumu pieaugums (kumulatīvi no 2023. gada bāzes, %)	9,1	15,5	19,7	23,8	27,9	neattiecas
Potenciālā IKP pieaugums (%)	2,2	2,1	1,2	0,9	0,9	1,3
Inflācija (IKP deflators) (%)	2,4	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5

Avots: Latvijas vidēja termiņa fiskāli strukturālais plāns un Komisijas aprēķini

Plāna neto izdevumu saistību ietekme uz vispārējās valdības parādu

(18) Ja plānā norādītā neto izdevumu virzība un tās pamatā esošie pieņēmumi īstenosies, vispārējās valdības parāds saskaņā ar plānu pamazām palielinātos no 45,8 % 2024. gadā līdz 50,8 % no IKP korekcijas perioda beigās (2028. gadā), kā norādīts turpmākajā tabulā. Paredzams, ka pēc korekcijas vidējā termiņā (t. i., līdz 2038. gadam) parāda attiecība saskaņā ar plānu pakāpeniski palielināsies, līdz 2038. gadam sasniedzot 59,9 %.

3. tabula. Latvijas plānā norādītā vispārējās valdības parāda un bilances attīstība

	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2038
Valdības parāds (% no IKP)	43,6	45,8	47,5	48,5	49,7	50,8	59,9
Valdības bilance (% no IKP)	- 2,2	- 2,6	- 2,9	- 2,9	- 2,9	- 2,9	- 2,9

Avots: Latvijas vidēja termiņa fiskāli strukturālais plāns

Tādējādi saskaņā ar plānu vispārējās valdības parāds vidējā termiņā nenoturētos zem Līgumā noteiktās atsauces vērtības, kas ir 60 % no IKP. Tāpēc, balstoties uz plānā norādītajām politikas saistībām un makroekonomiskajiem pieņēmumiem, plānā paredzētā neto izdevumu virzība atbilst parāda prasībai, kas noteikta Regulas (ES) 2024/1263 16. panta 2. punktā.

Plāna neto izdevumu saistību ietekme uz vispārējās valdības parādu

(19) Balstoties uz plānā norādīto neto izdevumu virzību un pieņēmumiem, vispārējās valdības budžeta deficīts korekcijas periodā saglabātos 2,9 % apmērā no IKP gadā. Tādējādi saskaņā ar plānu vispārējās valdības bilance korekcijas perioda beigās (2028. gadā) nepārsniegtu atsauces vērtību, kas ir 3 % no IKP. Turklāt desmit gadu laikposmā pēc korekcijas perioda (t. i., līdz 2038. gadam) valdības budžeta deficīts nepārsniegtu 3 % no IKP, bet saglabātos tikai mazliet zemāks par deficīta atsauces vērtību. Tāpēc, balstoties uz plānā norādītajām politikas saistībām un makroekonomiskajiem pieņēmumiem, plānā ierosinātā neto izdevumu virzība atbilst Regulas (ES) 2024/1263 16. panta 2. punktā noteiktajai prasībai attiecībā uz deficītu.

([10]) Scenārijā bez deficīta noturības nosacījuma.

Plāna makroekonomiskie pieņēmumi

(20) Plāna pamatā ir pieņēmumu kopums, kas atšķiras no Komisijas pieņēmumiem, kurus tā Latvijai nosūtīja 2024. gada 21. jūnijā. Konkrētāk, plānā ir izmantoti dažādi pieņēmumi attiecībā uz sešiem mainīgajiem lielumiem, proti, izejas punktu (strukturālā primārā bilance, potenciālā IKP pieaugums, faktiskā IKP pieaugums, parāda nominālā implicētā procentu likme, atlikumu un plūsmu korekcija un IKP deflatora pieaugums). Šīs atšķirības ir rūpīgi jāizvērtē, lai nodrošinātu, ka to pamatā ir pārliecinoši un uz datiem balstīti ekonomiski argumenti, jo īpaši tāpēc, ka plānā paredzētais neto izdevumu vidējais pieaugums ir lielāks, nekā izriet no tehniskās informācijas.

Turpmāk ir uzskaitītas atšķirības, kurām ir visbūtiskākā ietekme uz neto izdevumu vidējo pieaugumu, un par katru no tām ir sniegts atsevišķs novērtējums.

— Plānā ir pieņemts, ka sākotnējā strukturālā primārā budžeta bilance 2024. gadā būs - 0,8 % no IKP, kas ir par 0,6 procentpunktiem lielāka nekā strukturālā primārā bilance - 1,4 % apmērā no IKP, kas bija paredzēta 2024. gada 21. jūnija tehniskajā informācijā, un par 0,7 procentpunktiem lielāka nekā Eiropas Komisijas 2024. gada rudens prognozē paredzētā. Tā rezultātā paredzētais neto izdevumu vidējais pieaugums korekcijas periodā ir lielāks nekā saskaņā ar Komisijas pieņēmumiem.

Plānā paredzētais labāks fiskālais stāvoklis 2024. gadā atspoguļo šādus pieņēmumus.

— Mazāks nominālais deficīts. Plāna pieņēmumi attiecībā uz atjauninātiem budžeta izdevumiem un lielākiem ar nodokļiem nesaistītiem ieņēmumiem atbilst Eiropas Komisijas 2024. gada rudens prognozei, savukārt pieņēmumi par nodokļu ieņēmumiem 2024. gadā šķiet optimistiski.

— Sliktāks ekonomikas cikliskais stāvoklis. Plāna pieņēmums par lielāku potenciālā IKP pieaugumu 2024. gadā neatbilst kopīgajai parāda ilgtspējas analīzes sistēmai, savukārt faktiskā IKP pieauguma samazināšanās 2024. gadā un pieņēmumi par reālās un potenciālās izlaides pieaugumu, sākot no 2025. gada, tai atbilst.

— Lielāki procentu maksājumi. Plāna pieņēmumi par augstāku nominālo implicēto procentu likmi ir balstīti uz valsts iestāžu veikto jaunāko novērtējumu un atbilst Eiropas Komisijas 2024. gada rudens prognozei.

Kopumā tos plānā ietvertos pieņēmumus par izejas punkta uzlabošanos 2024. gadā, kuri nav pienācīgi pamatoti, līdzsvaro tie pieņēmumi, kuri atbilst kopīgajai parāda ilgtspējas analīzes sistēmai, kuru izmanto, sākot no 2025. gada. Pārējām atšķirībām nav būtiskas ietekmes uz neto izdevumu vidējo pieaugumu salīdzinājumā ar Komisijas pieņēmumiem. Tas nozīmē, ka atšķirība starp plānā un tehniskajā informācijā norādīto neto izdevumu virzību ir izskaidrojama ar atšķirībām pieņēmumos, kuras kopumā var akceptēt. Balstoties uz šo novērtējumu, plāns atbilst Regulas (ES) 2024/1263 13. panta b) punkta prasībai. Komisija ņems vērā iepriekš minēto plāna pieņēmumu novērtējumu turpmākajos novērtējumos par atbilstību neto izdevumu virzībai.

Plāna fiskālā stratēģija

(21) Saskaņā ar plānā sniegto orientējošo fiskālo stratēģiju saistības attiecībā uz neto izdevumiem tiks izpildītas gan ar izdevumu pasākumiem, gan diskrecionāriem ieņēmumu pasākumiem. Attiecībā uz ieņēmumiem diskrecionārie pasākumi ietver darbaspēka nodokļu pārskatīšanu no 2025. gada, konkrēti, iedzīvotāju ienākuma nodokļa likmju augšupēju pārskatīšanu un ar nodokli neapliekamo ienākumu palielināšanu un horizontālu piemērošanu. Tā kā šiem ieņēmumu pasākumiem ir negatīva fiskālā ietekme, valdība ir ierosinājusi: banku neparedzētas papildu peļņas nodokli no 2025. gada; no atalgojuma aprēķinātās pensiju iemaksas viena procentpunkta apmērā pārvirzīt no fondētajām pensijām uz valsts pensijām; kā arī citus kompensējošus pasākumus, tostarp akcīzes likmju palielināšanu dažādām preču grupām un nodokļu likmju paaugstināšanu privātām un uzņēmumu automašīnām. Izdevumu daļā izdevumus palielinoši diskrecionārie pasākumi galvenokārt ir paredzēti iekšējās un ārējās drošības stiprināšanai, tostarp iekšējās drošības dienestu spēju stiprināšanai (tostarp atalgojuma palielināšanai), kiberdrošībai, munīcijas un individuālā aprīkojuma iegādei, kā arī militārajam atbalstam Ukrainai un atbalstam Ukrainas civiliedzīvotājiem Latvijā. Izdevumus samazinoši pasākumi ietver atalgojuma pieauguma ierobežošanu valsts sektorā, preču un pakalpojumu izdevumu samazināšanu nozaru ministrijās, pašvaldību izdevumu par algām un ieguldījumiem pārskatīšanu, kā arī izdevumu pārskatīšanu vispārējās valdības sektorā ietilpstošajiem uzņēmumiem. Pieņemamo politikas pasākumu specifikācija ir jāapstiprina vai jākoriģē un jāizsaka skaitļos gada budžetos. Joprojām pastāv daži riski attiecībā uz plānā paredzētās indikatīvās fiskālās stratēģijas īstenošanu. To pamatā ir dažu diskrecionāro ieņēmumu pasākumu fiskālā ietekme, kas ir mazāka, nekā gaidīts, kā arī pieaugošās vajadzības pēc izdevumiem aizsardzības jomā, un tas viss var būt par iemeslu turpmākiem diskrecionāriem ieņēmumu pasākumiem vai

izdevumu ierobežošanai. 2025. gada budžeta plāna projektā ir konkretizēti politikas pasākumi, ar kuriem paredzēts izpildīt saistības attiecībā uz neto izdevumiem ([11]).

Plānā paustie nodomi attiecībā uz reformām un investīcijām, ar ko paredzēts reaģēt uz galvenajām problēmām, kas apzinātas Eiropas pusgadā, un pievērsties Savienības kopīgajām prioritātēm

(22) Plānā ir aprakstīta plānotā politika attiecībā uz reformām un investīcijām, ar ko paredzēts reaģēt uz galvenajām problēmām, kas apzinātas Eiropas pusgadā, jo īpaši konkrētai valstij adresētajos ieteikumos, un pievērsties ES kopīgajām prioritātēm. Plānā ir iekļautas vairāk nekā 130 reformas un investīcijas, kas vērstas uz ES kopīgajām prioritātēm, un no tām vairāk nekā 40 tiek finansiāli atbalstītas no Atveseļošanas un noturības mehānisma (ANM) un vairāk nekā 50 – no kohēzijas politikas fondiem.

(23) Attiecībā uz kopīgo prioritāti "taisnīga zaļā un digitālā pārkārtošanās", tostarp Regulā (ES) 2021/1119 noteiktajiem klimata mērķiem, plānā ir iekļauts plašs pasākumu saraksts, kuri sagrupēti atbilstoši tādiem politikas virzieniem kā pāreja uz aprites ekonomiku, izglītība un prasmes, investīciju veicināšana, transporta ilgtspēja un digitālā infrastruktūra. Plānā iekļauto reformu un investīciju nolūks ir īstenot 2024. gadā izdotos KVAI, kuru mērķis ir veicināt pāreju uz aprites ekonomiku un ilgtspējīgu resursu pārvaldību, 2020. un 2019. gadā izdotos KVAI ilgtspējīga transporta jomā, 2024. un 2023. gadā izdotos KVAI attiecībā uz investīcijām zaļajās un digitālajās prasmēs, 2022., 2020. un 2019. gadā izdotos KVAI attiecībā uz digitālajiem pakalpojumiem un infrastruktūru, tostarp reģionos, kā arī 2023., 2022., 2020. un 2019. gadā izdotos KVAI, kuru mērķis ir ar investīcijām saistīto ekonomikas politiku koncentrēt uz pētniecību un inovāciju, lai atbalstītu zaļo un digitālo pārkārtošanos. Nacionālajā enerģētikas un klimata plānā ir iekļauti pasākumi zaļās pārkārtošanās prioritātes atbalstam, veicinot investīcijas, uzlabojot energoefektivitāti un palielinot atjaunīgo energoresursu īpatsvaru galapatēriņā.

(24) Attiecībā uz kopīgo prioritāti "sociālā un ekonomiskā noturība", tostarp Eiropas sociālo tiesību pīlāru, plānā ir iekļauts plašs pasākumu saraksts, kuri sagrupēti atbilstoši vairākām politikas jomām, piemēram, sociālā aizsardzība un drošība, veselības aprūpe, izglītība un prasmes, nodarbinātības politika, investīciju veicināšana un mājokļu pieejamība. Plānā iekļauto reformu un investīciju nolūks ir īstenot 2024., 2023., 2022., 2020. un 2019. gadā izdotos KVAI, kuru mērķis ir uzlabot sociālās aizsardzības adekvātumu, tostarp attiecībā uz pensijām, veselības aprūpes pieejamību, noturību, pieejamību cenu ziņā un kvalitāti, kā arī izglītības kvalitāti, jo īpaši attiecībā uz arodizglītību un apmācību, lai nodrošinātu darba tirgum nepieciešamās prasmes; 2024., 2019., 2020. gadā izdotos KVAI, kuru mērķis ir uzlabot līdzdalību darba tirgū; 2024., 2023., 2022., 2020. un 2019. gadā izdotos KVAI, kuru mērķis ir veicināt investīcijas inovācijā un piekļuvi finansējumam, kā arī 2019. gadā izdotos KVAI, kuru mērķis ir palielināt cenas ziņā pieejamu un sociālo mājokļu piedāvājumu.

(25) Attiecībā uz kopīgo prioritāti "enerģētiskā drošība" plānā ir iekļauts pasākumu kopums, kuru mērķis ir samazināt valsts atkarību no fosilā kurināmā, veicināt energoefektivitāti, izvērst atjaunīgas enerģijas izmantošanu un jo īpaši pabeigt elektroenerģijas sistēmas sinhronizāciju ar Eiropas kontinentālo elektrotīklu, ko atbalsta Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumenta enerģētikas sadaļa un ANM. Šie pasākumi tiek attiecināti uz enerģētikas un energoefektivitātes politikas virzienu. Turklāt plānā iekļauto reformu un investīciju mērķis ir īstenot 2024., 2023., 2022., 2020. gadā izdotos KVAI par to, lai tiktu samazināta atkarība no fosilā kurināmā un paātrināta atjaunīgo energoresursu apguve, 2022. un 2019. gadā izdotos KVAI par to, lai tiktu stiprināta energoinfrastruktūra un tīkli, 2023., 2022. un 2019. gadā izdotos KVAI par to, lai tiktu palielināta energoefektivitāte, kā arī 2023. un 2022. gadā izdotos KVAI par to, lai tiktu palielināta elektroapgādes drošība un turpināta sinhronizācija ar Savienības elektrotīklu.

(26) Attiecībā uz kopīgo prioritāti "aizsardzības spējas" plānā ir izklāstīts nodoms izstrādāt ar Nacionālajiem bruņotajiem spēkiem saistītu pasākumu kopumu, kura galvenais mērķis ir novērst apdraudējumus valstij un nodrošināt civiliedzīvotāju aizsardzību.

(27) Plānā turklāt ir paredzēti arī citi politikas pasākumi, kas neaprobežojas ar ES kopīgajām prioritātēm. Nodokļu politikas virziena pasākumu nolūks ir īstenot 2024., 2023., 2022. un 2019. gadā izdotos KVAI, kuru mērķis ir paplašināt nodokļu uzlikšanu, samazinot nodokļu slogu darba ņēmējiem ar zemu un vidēju atalgojumu, kā arī uzlabot nodokļu nomaksu un saistību izpildi. Saskaņā ar politikas virzienu par publiskā sektora efektivitāti plānā ir iekļauti pasākumi, ar kuriem paredzēts īstenot 2019. gadā izdoto KVAI, kuru mērķis ir uzlabot publiskā sektora pārskatatbildību un efektivitāti, piemēram, īstenojot atveseļošanas un noturības plānā (ANP) paredzētās reformas nolūkā uzlabot valstij piederošu un pašvaldību uzņēmumu pārvaldību un interešu konfliktu novēršanu. Lai īstenotu 2024. gadā izdoto KVAI par uzņēmējdarbības vides uzlabošanu, plānā ir iekļautas reformas, kuru mērķis ir apzināt

([11]) Sk. Komisijas atzinumu par Latvijas budžeta plāna projektu, 26.11.2024., C(2024)9060 final.

un likvidēt birokrātiskos šķēršļus, samazināt administratīvo slogu nekustamā īpašuma attīstībai, veikt tirgus uzraudzību banku nozarē un – ar ANP atbalstu – modernizēt uzņēmumu reģistru.

(28) Plānā ir sniegta informācija par to, kā tas saskan ar kohēzijas politikas fondiem un Latvijas ANP un attiecīgā gadījumā papildina tos. Plānā ir pienācīgas atsauces uz ANP un kohēzijas politikas programmā iekļautajiem pasākumiem, kā arī atsauces uz dažādiem finansējuma avotiem. Plānā ir arī atsauces uz dažādu finansējuma avotu norobežošanu un savstarpēju papildināmību.

(29) Plānā ir sniegts pārskats par Latvijas publisko investīciju vajadzībām saistībā ar ES kopīgajām prioritātēm. Kopējās investīciju vajadzības atbilst aptuveni 15,5 miljardiem EUR un aptver 2025.–2028. gada laikposmu. Latvijas apzinātās investīciju vajadzības taisnīgas zaļās pārkārtošanās un digitālās pārveides atbalstam atbilstoši Regulā (ES) 2021/1119 noteiktajiem klimata mērķiem ietver, piemēram, investīcijas Rīgas un Liepājas ostu digitalizācijā un modernizācijā, ilgtspējīgā transportā, ēku energoefektivitātē, elektroenerģijas un siltuma ražošanā, publiskās pārvaldes digitalizācijā, ūdens un notekūdeņu apsaimniekošanā un degradētu ekosistēmu atjaunošanā gan sauszemes, gan jūras teritorijās; kopējais šo investīciju vajadzību apmērs ir 6,6 miljardi EUR. Attiecībā uz kopīgo prioritāti "sociālā un ekonomiskā noturība", tostarp Eiropas sociālo tiesību pīlāru, Latvija ir apzinājusi investīciju vajadzības 3,9 miljardu EUR apmērā, piemēram, investīcijas liela mēroga multimodālā rūpniecības un loģistikas parkā Rīgas ostā ar "*Rail Baltica*" dzelzceļa savienojumu, investīcijas autoceļos, investīcijas augstākās izglītības atbalstam, inovācijai, pētniecībai un prasmju attīstībai, kā arī sociālās aizsardzības adekvātuma uzlabošanai. Attiecībā uz kopīgo prioritāti "enerģētiskā drošība" Latvijas plānā ir apzinātas investīciju vajadzības 2,9 miljardu EUR apmērā, tostarp, piemēram, atkrastes vējparka pakalpojumu termināļa izveidei Ventspils ostā, investīcijas Liepājas, Salacgrīvas un Rojas ostās, tīklu sinhronizācija ar Eiropas kontinentālo elektrotīklu, Inčukalna pazemes gāzes krātuves modernizācija un investīcijas enerģijas uzkrāšanas risinājumos lieljaudas spēkstacijās. Aizsardzības spēju palielināšanai Latvijas plānā ir apzinātas investīciju vajadzības 2,2 miljardu EUR apmērā, piemēram, patvertņu atjaunošanai un būvniecībai, jaunu katastrofu pārvaldības centru būvniecībai un infrastruktūras attīstīšanai ar mērķi stiprināt iekšlietu dienestu reaģēšanas spējas, kuģošanas drošības un aizsardzības spēju uzlabošanai Rīgas, Liepājas un Ventspils ostās, kā arī pasākumu kopumam, kurus paredzēts īstenot Nacionālajiem bruņotajiem spēkiem.

Komisijas novērtējuma secinājums

(30) Kopumā Komisija uzskata, ka Latvijas plāns atbilst Regulas (ES) 2024/1263 prasībām.

PADOMES VISPĀRĒJAIS SECINĀJUMS

(31) Padome atzinīgi vērtē Latvijas vidēja termiņa fiskāli strukturālo plānu un uzskata, ka tā pilnīga īstenošana palīdzētu nodrošināt stabilas publiskās finanses un atbalstīt valsts parāda ilgtspēju, kā arī ilgtspējīgu un iekļaujošu izaugsmi.

(32) Padome pieņem zināšanai Komisijas veikto plāna novērtējumu. Tomēr Padome aicina Komisiju iesniegt savu novērtējumu par turpmākajiem plāniem atsevišķā dokumentā, kas nav Komisijas ieteikumi Padomes ieteikumiem.

(33) Padome pieņem zināšanai Komisijas novērtējumu par neto izdevumu virzību un galvenajiem makroekonomiskajiem pieņēmumiem plānā, tostarp saistībā ar Komisijas iepriekšējiem norādījumiem, kā arī plāna neto izdevumu virzības ietekmi uz valsts budžeta deficītu un parādu. Padome pieņem zināšanai Komisijas novērtējumu, ka makroekonomiskie un fiskālie pieņēmumi – lai gan dažos gadījumos tie atšķiras no Komisijas pieņēmumiem, tostarp, lai ņemtu vērā atjauninātus makroekonomiskos un fiskālos datus, – kopumā ir pienācīgi pamatoti un ir balstīti uz pārliecinošiem ekonomiskiem argumentiem. Padome pieņem zināšanai plāna plašo fiskālo stratēģiju un riskus attiecībā uz perspektīvu, kas varētu ietekmēt makroekonomikas scenārija un pamatā esošo pieņēmumu īstenošanu un plāna neto izdevumu virzības sasniegšanu. Konkrētāk, Padome atzinīgi vērtē arī to, ka pirms plāna iesniegšanas valsts līmenī tika iesaistītas attiecīgās ieinteresētās personas. Padome arī atzīmē, ka ģeopolitiskie riski var radīt spiedienu uz aizsardzības izdevumiem.

(34) Padome sagaida, ka Latvija būs gatava vajadzības gadījumā pielāgot savu fiskālo stratēģiju, lai nodrošinātu neto izdevumu virzības sasniegšanu. Padome apņemas cieši uzraudzīt ekonomikas un fiskālās norises, tostarp tās, kas ir plāna scenārija pamatā.

(35) Padome uzskata, ka ir pamatoti turpināt diskusijas, lai panāktu kopīgu izpratni par kumulatīvo neto izdevumu pieauguma tempu ietekmi uz gada uzraudzību, gatavojoties nākamajai fiskālās uzraudzības kārtai.

(36) Padome pieņem zināšanai Komisijas aprakstu par reformām un investīciju vajadzībām un nodomiem, reaģējot uz galvenajām problēmām, kas apzinātas Eiropas pusgadā, un uzsver, cik svarīgi ir nodrošināt šādu reformu un investīciju īstenošanu. Padome, pamatojoties uz Komisijas iesniegtajiem ziņojumiem, izvērtēs šādas reformas un investīcijas un uzraudzīs to īstenošanu Eiropas pusgada ietvaros.

(37) Padome gaida Latvijas gada progresa ziņojumus, kuros jo īpaši tiks sniegta informācija par Padomes noteiktā neto izdevumu virzības sasniegšanas gaitu, kā arī par plašāku reformu un investīciju īstenošanu Eiropas pusgada kontekstā.

(38) Saskaņā ar Regulas (ES) 2024/1263 17. pantu Padomei būtu jāiesaka Latvijai plānā noteiktā neto izdevumu virzība,

AR ŠO IESAKA Latvijai rīkoties šādi.

1. Nodrošināt, ka neto izdevumu pieaugums nepārsniedz šā ieteikuma I pielikumā noteiktos maksimumus.

Briselē, 2025. gada 21. janvārī

Padomes vārdā –

priekšsēdētājs

A. DOMAŃSKI

I PIELIKUMS

Neto izdevumu maksimālie pieauguma tempi
(gada un kumulatīvie pieauguma tempi)

Latvija

Gadi		2025	2026	2027	2028
Pieauguma tempi (%)	Gadā	5,9	3,6	3,4	3,3
	Kumulatīvi (*)	15,5	19,7	23,8	27,9

(*) Kumulatīvos pieauguma tempus aprēķina, par bāzes gadu pieņemot 2023. gadu. Kumulatīvos pieauguma tempus izmanto, veicot kontroles konta *ex post*atbilstības ikgadējo uzraudzību.